בששים רבוא שכר רב כהנא מתני בשמונים רבוא והיו מפתחות מונחות תחת מראשותיו של אביו ולא צערו [1]אבני שהם הפסיק הענין והא [2]ואבני מלואים כתיב דהדר ערביה ועוד קתני סיפא (א)לשנה אחרת נולדה לו פרה אדומה בעדרו נכנסו חכמי ישראל אצלו אמר להם יודע אני בכם שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנין לי עכשיו איני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל אבא התם על ידי תגרי ישראל זבון ורבי אליעזר לא חייש לרביעה והתניא (ב)אמרו לו לר' אליעזר מעשה ולקחוה מן העובד כוכבים ודמא שמו ואמרי לה רמין שמו אמר להן רבי אליעזר (ג)משם ראיה ישראל היו משמרין אותה משעה שנולדה רבי אליעזר תרתי אית ליה (א) קיחה וחייש נמי לרביעה אמר מר ישראל היו משמרין אותה משעה שנולדה וניחוש דלמא רבעי לאמא כי הוה מעברה (ד)דאמר רבא (א)וולד הנוגחת אסורה היא וולדה נגחו וולד הנרבעת אסורה היא וולדה נרבעו אימא ישראל היו משמרין אותה משעה שנוצרה וניחוש דלמא רבעוה לאמא מעיקרא (ה)דתנן (ב)כל הפסולין לגבי מזבח ולדותיהן מותרין ותני עלה ר' אליעזר אוסר הניחא לרבא דאמר רבא אמר רב נחמן (ו)מחלוקת כשנרבעו כשהן מוקדשין אבל כשהן חולין דברי הכל מותרין אלא לרב הונא בר חיננא אמר רב נחמן מחלוקת כשנרבעו כשהן חולין (ג)אבל כשהן מוקדשין דברי הכל אסורין מאי איכא למימר אימא ישראל היו משמרין אותה לאמא משעה שנוצרה וניחוש דילמא רבעוה לאמא דאמא כולי האי לא חיישינן אמר מר ישראל היו משמרין אותה משעה שנוצרה מנא ידעינן אמר רב כהנא כוס אדום מעבירין לפניה בשעה שעולה עליה זכר א"ה אמאי דמיה יקרין הואיל ושתי שערות פוסלות בה ומאי שנא דידהו אמר רב כהנא במוחזקת יתיב ר' אמי ורבי יצחק נפחא אקלעא דר' יצחק נפחא פתח חד מינייהו ואמר וכן היה ר"א פוסל בכל הקרבנות כולן פתח אידך מינייהו ואמר (ז)מאי אותיבו ליה חברוהי לר"א [3]כל צאן קדר יקבצו לך וגו' אמר להן ר"א כולם גרים גרורים הם לעתיד לבא אמר רב יוסף מאי קרא [4]כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה וגו' אמר ליה אביי ודלמא מעבודת כוכבים הוא דהדור בהו אמר ליה רב יוסף לעבדו שכם אחד כתיב רב פפא מתני הכי ורב זביד מתני הכי ותרוייהו אמרי וכן היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות ותרוייהו אמרי ומאי אותיבו ליה חברוהי לרבי אליעזר כל צאן קדר יקבצו לך וגו' אמר רבי אליעזר כולם גרים גרורים הם לעתיד לבא ומאי קראה כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' מתקיף לה רב יוסף ודלמא מעבודת כוכבים הוא דהדרי בהו א"ל אביי לעבדו שכם אחד כתיב מיתיבי [5]ויאמר משה גם אתה תתן בידנו זבחים ועולות קודם מתן תורה שאני ת"ש [6]ויקח יתרו חתן משה עולה וזבחים לאלהים יתרו נמי קודם מתן תורה הוה (י)הניחא למ"ד יתרו קודם מתן תורה הוה אלא למ"ד

יתרו

בששים ריבוא שכר. ששים ריבוא דינר היו רוצין ליתן לו ריוח: **לא ציערו.** להקיצו משנתו: **אבני שהם הפסיק הענין.** מדלא כתיב ואבני שהם כדכתיב בכולהו וכסף ונחשת ותכלת וארגמן ועורות(ט) הפסיק הענין ולא קאי אויקחו: **והא ואבני מלואים כתיב דהדר ערבינהו.** למילתא קמייתא וליתסרו: **ועוד הא קתני.** עלה דההיא דר"א: **לשנה הבאה נולדה כו'.** אלמא לית ליה קיחה לר"א: **תגרי ישראל.** סרסור ישראל לקחה משלו מן העובד כוכבים לעצמו וחזר ומכרה לגבוה: **ור"א לא חייש לרביעה.** לעיל פרכינן דמני [כג:] טעמא דר"א משום קיחה: **ודמא שמו.** זהו הנזכר למעלה [שם]: **אית ליה קיחה.** ובעינן תגרי וחייש לרביעה ובעינן שימור: **ולד נוגחת.** פרה שנגחה ישראל כשהיא מעוברת ומת ולדה פסול לקרבן: **דהיא וולדה נגחוהו.** ונוגח שנגח בעד אחד או ע"פ הבעלים שהודו מעצמן ואין עדים בדבר אינו נסקל ואמרינן בתורת כהנים(י) מן הבקר להוציא את המוקצה ומן הבקר וי"ו יתירה להוציא את הנוגח: **משעה שנולדה.** במעי אמה. לקמן מפרש מנא ידעי דהאי ולד אדום הוא: **ולדותיהן מותרין.** אותן שנתעברו בהן אחרי כן: **מחלוקת.** דר"א ורבנן כשנרבעו כשהן מוקדשין ובמסכת תמורה [ל:] מפרש טעמא דר"א משום דבזיא מילתא: **שתי שערות פוסלות בה.** שחורות או לבנות: **ומ"ש דידהו.** דאזלי ישראל ועבדי לנכרי נעבד הא אלמא בבהמת ישראל: **במוחזקת.** מין משפחות פרות היו לו לדמא בן נתינה מוחזקות לילד ולדות אדומין בהעברת כוס: **אקילעא.** פורק"א לפני הטרקלין: **וכן היה ר"א כו'.** משום דחייש לרביעה: **גרורים.** מעצמן נגררין להתגייר אע"פ שאין מקבלין אותן: **מעבודת כוכבים הדרי בהו.** כדכתיב לקרוא כולם בשם ה' [צפניה ג] אבל מרביעה לא הדרי: **ותרווייהו אמרי.** ר' אמי ורבי יצחק נפחא. כיון דרב פפא לרב זביד איכא טובא דרב פפא מתני פתח חד פתח אידך ומתני מאי קראה כרב יוסף ואתקפתא דדלמא מעבודת כוכבים הוא דהדרו מתני לה באביי: **שכם אחד.** משמע אין חילוק בעובדיו ישראל והאומות תהא עבודתן שוה בכל מלותיו: **גם אתה תתן.** תיקשי לר"א: **הניחא למ"ד.** פלוגתא דבני רבי חייא ורבי יהושע בן לוי בפ' בתרא דשחיטת קדשים (זבחים קטז.):

דמי

ואבני מלואים כתיב דהדר ערביה. לפ"ה משמע דזה הפסוק ויקחו לי תרומה ומתחלה היה דוחה אבני שהם הפסיק הענין והדר מקשה והא ואבני מלואים כתיב דהדר ערביה שגם אבני שהם נקרא כהם ויקחו ותימה דלאו בתר דכתיב אבני שהם להפסיק הענין לא יכתוב שום וי"ו בפסוקים ועוד קשה אי משני עירוב מקראות כגון האי גוונא א"כ פ"ק דשבועות (דף י.) דתנן ר"מ אומר כל השעירים כפרתן שוה ומפיק ליה בגמרא מדכתיב ושעיר ופריך עצרת ויוה"כ דלא כתיב בהו ושעיר מאי איכא למימר ומאי פריך הא כיון דנסוכות דבתריה כתיב ושעיר נמי הדר ערביה לכך נראה דהאי מעשה דדמא בן נתינה לאו באבני שהם הוה אלא באבני החשן ואע"ג דאמר בגמרא בקשו ממנו אבנים לאפוד י"ל כיון שחשן מחובר לאפוד קרי אפוד וכן משמע בירושלמי דפאה דמייתי האי עובדא דדמא בן נתינה גבי פעם אחת אבדה ישפה מבנימן והכי פריך הכא והא כתיב אבני מלואים (ב) והדר ערביה ובאבני מלואים מיהא דכתיב וי"ו לדרוש בהו ויקחו וניחא נמי ההיא דפרק קמא דשבועות (דף י.) דכיון דכתיב ושעיר בסוכות נימא דבההוא (ג)מרביה קרא ור"ח גרס והא ואבני הדר ערביה וקאי אההוא דפרשת ויקהל דכתיב קחו מאתכם תרומה וכתיב ואבני שהם ואבני מלואים הכל בווי"ן בלא שום הפסק:

ור"א לא חייש לרביעה והא תניא אמרו לו וכו'. הוה מצי לאקשויי מההיא דוכן היה ר"א פוסל בכל הקרבנות אלמא חייש לרביעה אלא ניחא ליה לאתויי מההיא מעשה דקיימי' עלה:

וניחוש דלמא רבעה לאמה. הא דלא פריך דלמא עלה עול על אמה והיא ואמה נשאו עול דא"כ לא אשכחן פרה שלא עלה עול על אמה דתנן (פרה פ"ב מ"ד) עלה עליה זכר פסולה: **ותני** עלה ר"א אוסר וכו'. לאו דוקא אכל הפסולין קאי דהא אתנן פסול לגבי המזבח ואמרינן במרובה (ב"ק סו. ושם) דבין לב"ש ובין לב"ה ולדות של אתנן מותרים ואין לומר דר"א פליג עלייהו: **ישראל** היו משמרין לאמה משעה שנוצרה. תימה לאב נמי אמאי אינם צריכים לשמור דאליבא דר"א קיימינן דלית ליה(ד) זה וזה גורם אסור וי"ל כיון דטעמא דאמר נמי אינו אלא משום דבזיא מילתא כדאמרינן בסוף תמורה (דף ל:) ומהאי טעמא אמרי' דנרבעו כשהן חולין מותרין דכיון דאשתנו לא בזיא מילתא הכי נמי בנרבע האב לא מינכרא ולא בזיא מילתא:

יתרו

עין משפט
נר מצוה

יב א מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הלכה יב יג [ופי"א מהל' נזקי ממון הלכה יא] סמג סוף לאוין שטו:

ב ג מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הל' יג סמג שם:

◆

רבינו חננאל

והנה בענין האפוד כתיב בהו ויקחו לי תרומה והיאך בקשו לקנותם מעובד כוכבים. ופרקינן כיון דלא כתיב ואבני שהם. דאמרי' וא"ו מוסיף על ענין ראשון אלא אבני שהם הפסיק הענין שכתוב בהו ויקחו. ומקשינן (א)והא בויקהל משה כתיב קחו מאתכם תרומה. וכתיב התם ואבני שהם ואבני מלואים. ועוד הנה קנו ממנו פרה אדומה. ומקשינן (ב) היאך א"ר אליעזר שקנה פרה אדומה מעובד כוכבים. ופרקינן (זו) דמא בן נתינה זו הפרה לא נולדה לו מפרה שלו אלא מתגר ישראל זבנה וישראל היו משמרין את אמה משעה שנוצרה. ור' אליעזר לטעמיה דחייש לרביעה דפרה ולרביעה דאימה. דסבר ולד נרבעת אסורה. ואי אמרת ניחוש לאמה דאמה. כולי האי לא חיישינן. ומנא ידעי דמשמרי לה. אמר רב כהנא כוס אדום מעבירין לפניה בשעה שעולה עליה זכר. אי הכי אמאי דמיה יקרין הואיל ושתי שערות שחורות פסולות בה. ומאי שנא בדידהו אנן נמי נעביד. אמר רבינא במוחזקת. וכן היה ר' אליעזר פוסל בכל הקרבנות כולן. אמרו לו והא כתיב כל צאן קדר יקבצו לך וגו'. אמר להן כולן גרים הם לעתיד לבוא. אמר רב יוסף מהאי קרא לקרא כולן בשם ה' ולעבדו שכם אחד

(א) עי' בתוס' כאן ד"ה ואבני. שהבילו גירסת רבינו כזה.

(ב) נראה דצ"ל הא אמר ר"א לאסור לקנות פרה אדומה כו'.

מסורת הש"ס

(א) [קדושין לא. ע"ש], (ב) [תוספת' דפרה פ"ב ה"א], (ג) [שבת קט: וש"נ], (ד) סנהדרין פ. תמורה ל:, (ה) תמורה שם [לקמן מו:], (ו) [תמורה ל: ע"ש ל"ע ועי' תוס' מנחות נח: ד"ה ואיכא לאמרין], (ז) [לעיל כג: ע"ש], (ח) [זבחים קטז.], (ט) [שמות כה], (י) [ויקרא פרשתא ב], (כ) [צ"ל ערביה], (ל) [לקמן מט. ובפסחים כו: ס.].

◆

תורה אור השלם

1. אַבְנֵי שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֻּאִים לָאֵפֹד וְלַחֹשֶׁן:
שמות כה ז

2. וְאַבְנֵי שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֻּאִים לָאֵפוֹד וְלַחֹשֶׁן:
שמות לה ט

3. כָּל צֹאן קֵדָר יִקָּבְצוּ לָךְ אֵילֵי נְבָיוֹת יְשָׁרְתוּנֶךְ יַעֲלוּ עַל רָצוֹן מִזְבְּחִי וּבֵית תִּפְאַרְתִּי אֲפָאֵר:
ישעיהו ס ז

4. כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם יְיָ לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד:
צפניה ג ט

5. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה גַּם אַתָּה תִּתֵּן בְּיָדֵנוּ זְבָחִים וְעֹלֹת וְעָשִׂינוּ לַייָ אֱלֹהֵינוּ:
שמות י כה

6. וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עֹלָה וּזְבָחִים לֵאלֹהִים וַיָּבֹא אַהֲרֹן וְכֹל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכָל לֶחֶם עִם חֹתֵן מֹשֶׁה לִפְנֵי הָאֱלֹהִים:
שמות יח יב

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' תרתי אית ליה קיחה:

(ב) תוס' ד"ה ואבני וכו' דהדר ערביה דבאבני:

◆

לעזי רש"י

פורק"א. אכסדרה.

◆

מוסף רש"י

בששים רבוא שכר. היה משתכר בה ששים ריבוא דינרי זהב (קדושין לא.). תחת מראשותיו של אביו. והוא ישן (שם). משם ראיה. כמתיה (סוכה כח.). וולד הנוגחת אסורה. להקרבה כגון שנגחה על פי עד אחד או על פי הבעלים דמתפרא לנגוח ולא להדיוט (סנהדרין פ. וע"ש). כל הפסולין לגבי מזבח. כגון מוקצה ונעבד (לקמן מו:). כל צאן קדר. קדר ישמעאל, וכתיב יעלו על רצון מזבחי, אלמא כשאר קרבנות נמי שרי (לעיל כג.).